

Nr 64.

Ankom till riksdagens kansli den 29 mars 1935 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för marindirektören av första graden vid mariningenjörkåren i flottans reserv I. J. Falkman från viss betalningsskyldighet.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 22 februari 1935 dagtecknad proposition (nr 112) har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att marindirektören av första graden vid mariningenjörkåren i flottans reserv I. J. Falkman må befrias från honom jämlikt Kungl. Maj:ts utslag den 23 december 1933 åliggande betalningsskyldighet till kronan.

Av propositionen inhämtas följande:

Sedan förslag uppkommit om försäljning av den kronan tillhöriga, å flottans varv i Stockholm förvarade segelbåten Gurly samt i samband med förhandlingar, som av kommandören Arthur Ekström inlets rörande inköp av båten, Falkman på anmodan meddelat Ekström, att reparation av Gurly beräknades till omkring 3,000 kronor och att värdet av båten jämte fullständiga inventarier enligt inventarieförteckning beräknades till omkring 1,500 kronor, förklarade Ekström i skrivelse den 11 april 1918 till dåvarande varvschefen, kommandören N. E. Anckers, sig villig att inköpa nämnda båt jämte tillhörande inventarier för ett pris av 1,500 kronor under förutsättning, att båten vid varvet försattes i användbart och sjövärdigt skick på Ekströms bekostnad och enligt de närmare anvisningar Ekström komme att meddela. Genom resolution den 29 i samma månad biföll varvschefen Ekströms anhållan samt uppdrog åt Falkman i dennes egenskap av chef för varvets ingenjördepartement att gå i författning om båtens försättande i användbart och sjövärdigt skick. Efter det arbetet med båtens istandsättande i enlighet med av Ekström under arbetets gång givna anvisningar på hösten 1918 avslutats, gjorde Ekström framställning om att, enär kostnaderna stigit till ett betydligt högre belopp än som beräknats av Ekström vid köpeanbudets avgivande, köpet måtte återgå.

Efter uppdrag av riksdagens militieombudsman påstod överkrigsfiskalsämbetet därefter vid stationskrigsrätten vid flottans station i Stockholm ansvar å Falkman för tjänstefel, begångna av honom i hans ovannämnda egenskap med avseende å befattningen med Gurlys försäljning och repara-

tion och vad därmed stode i samband. Genom utslag den 9 maj 1922 dömde *Kungl. Maj:t*, dit målet slutligen fullföljts, Falkman att för vårdslöshet, försummelse och oförstånd i fullgörande av ämbetsplikter i avseende å Gurlys försäljning och reparation samt vad därmed stode i samband vara i mistning av sitt ämbete såsom marindirektör av första graden vid mariningenjörkåren under två månader.

Kronan instämde emellertid Ekström till Stockholms rådstuvurätt samt yrkade Ekströms förpliktande att till kronan utgiva dels köpeskillingen för båten, 1,500 kronor, dels ock ersättning för kostnaderna för båtens reparation med 26,022 kronor 45 öre, båda posterna jämte ränta. *Rådstuvurätten* meddelade dom i nämnda mål den 25 oktober 1922, däri på anförda skäl rådstuvurätten dömde Ekström att i fordrade hänseendet till kronan utgiva, förutom 1,500 kronor såsom köpesumma för båten, för dess iståndsättande 5,345 kronor 9 öre, allt jämte ränta. Genom dom den 14 november 1924, som vann laga kraft, fann *Svea hovrätt* ej skäl att göra ändring i rådstuvurättens dom.

Under åberopande av att den reparationskostnad, för vilken täckning sålunda icke erhållits, utgjorde (26,022: 45 — 5,345: 09 =) 20,677 kronor 36 öre, yrkade kronan härefter inför stationskrigsrätten att, enär Falkman genom försummelse, vårdslöshet och oförstånd i tjänsten, varför Falkman ådömts ansvar, föranlett denna förlust, Falkman måtte förpliktas att till kronan i skadestånd utgiva nämnda belopp så ock att därå gälda ränta ävensom utgiva gottgörelse för i målet utdömda vittnesersättningar. *Stationskrigsrätten* fann i utslag den 1 juli 1932 kronans talan icke kunna bifallas. *Krigshovrätten*, där kronan besvärade sig, prövade i utslag den 23 maj 1933 rättvist att, med ändring av krigsrättens utslag, i så måtto bifalla kronans talan, att Falkman förpliktades mot kvitto till kronan utgiva 17,676 kronor 2 öre med därå löpande fem procent ränta från den 15 maj 1931, tills betalning skedde, ävensom att gottgöra kronan vad kronan ålagts utgiva i ersättning till i målet avhörda vittnen med 285 kronor. Sedan Falkman yrkat ändring i krigshovrättens utslag, prövade *Kungl. Maj:t* i utslag den 23 december 1933 rättvist på det sätt andra krigshovrättens utslag beträffande huvudsaken, att det belopp Falkman hade att i skadestånd utgiva till kronan bestämdes till 12,578 kronor 15 öre med ränta därå efter den av krigshovrätten stadgade grunden. I fråga om ersättningen till i målet hörda vittnen fann *Kungl. Maj:t* ej skäl att göra ändring i krigshovrättens utslag.

Uti en till *Kungl. Maj:t* ställd skrift, dagtecknad den 19 februari 1934, har nu Falkman anhållit att bliva befriad från att utgiva det enligt *Kungl. Maj:ts* omförmälda utslag den 23 december 1933 utdömda ersättningsbeloppet, 12,578 kronor 15 öre, jämte ränta därå ävensom rättegångskostnader. Till stöd för ansökningsen har Falkman anført, att han på grund av under de senaste åren genomgångna sjukdomar, processkostnader i anledning av ovan relaterade mål m. m. fått sin ekonomi avsevärt försvagad och numera icke hade andra tillgångar för sitt uppehälle än honom tillkommande pension.

I utlåtande den 8 mars 1934 har *marinförvaltningen* anført, att ämbets-

verket, med hänsyn till föreliggande omständigheter och särskilt därtill, att Falkman icke förmådde gälda det utdömda beloppet, tillstyrkte bifall till den gjorda ansökningen.

Statskontoret, som härefter hörts i ärendet, har i yttrande den 29 mars 1934 uttalat, att, då med hänsyn till vad som upplysts rörande Falkmans ekonomiska förhållanden och andra omständigheter utsikt knappast torde förefinnas för statsverket att nu eller framdeles på exekutiv väg utfå sin ifrågavarande fordran, statskontoret ville, med beaktande jämväl av de ömmande omständigheter, som i förevarande fall vore för handen, icke motsätta sig bifall till ansökningen.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande:

»Av utredningen i ärendet framgår, att Falkman icke synes kunna annat än i ytterst ringa mån gälda det honom enligt Kungl. Maj:ts utslag den 23 december 1933 ådömda skadeståndsbeloppet jämte ränta och rättegångskostnader. Åtgärder för verkställighet av ifrågavarande utslag torde därför, utan att kunna medföra någon nämnvärd förmån för staten, komma att bringa Falkman till ekonomisk ruin. Med hänsyn härtill och med beaktande av Falkmans mångåriga verksamhet i statens tjänst har jag funnit mig böra tillstyrka den av honom gjorda ansökningen.

Det är min avsikt att i sinom tid, sedan vissa pågående utredningar i hithörande ämne slutförts, underställa Kungl. Maj:t frågan angående sättet för beredande av eventuell täckning av det fordringsbelopp, som kommer att avföras ur marinens räkenskaper, i händelse att riksdagen bifaller nu förevarande förslag.»

Det har väckt utskottets uppmärksamhet, att framställningar om efterskänkande av kronans fordringsanspråk under senare år i allt större utsträckning dragits inför riksdagen, medan tidigare sådant skett huvudsakligast i undantagsfall, då särskilt vägande skäl varit för handen, och att då ej sällan ställdes som villkor för efterskänkandet, att vederbörande skulle till statsverket inleverera viss del av det till betalning fastställda beloppet (jfr exempelvis bankoutskottets utlåtande nr 18 till 1919 års riksdag). Numera synes emellertid en tendens förefinnas att icke tillämpa denna princip lika rigoröst som tidigare synes hava varit fallet. Följden härav har blivit, att befrielse från ersättningsskyldighet kommit att medgivas i allt större omfattning. För att emellertid vederbörande icke skola bibringas den uppfattningen, att staten vid fel och försummelser från deras sida efterger uppkomna ersättningsanspråk, vill utskottet fästa uppmärksamheten på nödvändigheten av att från statens sida efterskänkande av ådömd betalningsskyldighet endast sker i undantagsfall och när särskilda förhållanden betinga ett dylikt medgivande samt att befrielse icke bör lämnas i större utsträckning än som kan vara av omständigheterna verkligen påkallat.

Vad den nu föreliggande framställningen beträffar vill utskottet, då vissa behjärtansvärda skäl tala till förmån för densamma, icke motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet fäster sig därvid särskilt vid Falkmans nedbrutna hälsa ävensom vid den omständigheten, att, såsom departementschefen framhållit, åtgärder för verkställighet av det till grund för

Utskottet.

betalningsskyldigheten liggande utslaget, utan att kunna medföra någon nämnvärd förmån för staten, komme att bringa Falkman till ekonomisk ruin.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att marindirektören av första graden vid mariningenjörkåren i flottans reserv I. J. Falkman må befrias från honom jämlikt Kungl. Maj:ts utslag den 23 december 1933 åliggande betalningsskyldighet till kronan.

Stockholm den 29 mars 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Borell*, *Wallis*, *Gustafsson* i Benestad, *Bergström*, *Nylander*, *Nilsson* i Fredriksfält och *Larsson* i Varberg, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Holmgren*, *Jeppsson*, *Anderson* i Höör, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Ward*, *Högström*, *Skoglund*, *Andersson* i Ovanmyra och *Svedberg*.
